

مالیات بر ارزش افزوده (VAT) در ایران / تحولات جدید و وضعیت فعلی

مالیات بر ارزش افزوده یکی از ابزارهای مهم درآمدی دولت است که اهدافی مثل عدالت مالیاتی، جلوگیری از فرار مالیاتی، شفافیت اقتصادی، و تأمین منابع برای خدمات عمومی را دنبال میکند. در سالهای اخیر تغییراتی در قانون، نرخ، معافیت ها و اجزای اجرایی این مالیات اتفاق افتاده است که در ادامه بررسی میشوند.

مبانی قانونی

- قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب سال ۱۳۸۷ به عنوان قانون مادر در این زمینه است.
- قانون جدید مالیات بر ارزش افزوده مصوب سال ۱۴۰۰ نیز به عنوان قانون دائمی، اصلاحاتی را در برخی مواد و مقررات این مالیات

به همراه داشته است.

نرخ مالیات بر ارزش افزوده - وضعیت فعلی

- براساس مصوبه مجلس در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، نرخ مالیات بر ارزش افزوده موضوع ماده (۷) و نرخ مالیات بر ارزش افزوده و جریمه موضوع بند (ب) ماده (۲۶) قانون مالیات بر ارزش افزوده، افزایش یافته است تا کل نرخ مالیات بر ارزش افزوده به ۱۰٪ برسد.
- این افزایش یک واحد درصدی به عنوان سهم دولت اضافه شده است.

معافیتها و تغییرات خاص

چند تغییر مهم و نکات قابل توجه درباره معافیتها، آیتمها و کالاها:

- قانون جدید ارزش افزوده کالاها و خدماتی که قبلاً معاف یا دارای نرخ متفاوت بودند، بعضاً دچار تغییر شده اند؛ برای مثال معافیت مناطق آزاد نسبت به VAT حذف شده است.
- طلا: خود طلا (به عنوان کالای سرمایه‌های و مصرفی) مشمول مالیات ارزش افزوده نیست، اما اجرت ساخت و سود و بخش هایی از مصنوعات طلا مشمول مالیات اند.

تأثیرات افزایش نرخ و تغییر مقررات

- افزایش نرخ VAT معمولاً منجر به افزایش قیمت کالاها و خدمات مصرفی میشود، چون هزینه مالیات اغلب به مصرف کننده نهایی منتقل میشود.
- لایحه بودجه ۱۴۰۴ مشخص کرده است که درآمد حاصل از این افزایش به منظور متناسبسازی حقوق بازنشستگان لشکری و کشوری و صندوق فولاد مورد استفاده قرار گیرد.

چالشها و نکات مهم اجرایی

چند موضوع که در عمل مورد توجه است:

- شناسایی و کنترل معاملات صوری / مؤدیان کاغذی

قانون جدید مالیات بر ارزش افزوده تاکید بر ثبت معاملات در سامانه مؤدیان دارد تا معاملات صوری کاهش یابد.

• استرداد مالیات ارزش افزوده (اعتبار مالیاتی)

تولیدکنندگان و تأمین کنندگان کالاها یا خدمات واسطه ای که مالیات پرداخت کرده‌اند، باید بتوانند مالیات ارزش افزوده آنها را دریافت یا کسر کنند (اعتبار مالیاتی)، از جمله صادرکنندگان.

• شفافیت و اطلاع‌رسانی

اطلاع‌رسانی در مورد تغییر نرخ، معافیتها، و کالاهای مشمول از طریق رسانه‌ها، سازمان مالیاتی و قوانین بودجه لازم است، چون بعضی افراد ممکن است هنوز از تغییرات مطلع نشده باشند.

• پیچیدگی قیمت کالاهای اساسی

کالاهایی که لازم است قیمت آن‌ها تنظیم شود یا معافیت ویژه داشته باشند (غذا، دارو، نهادهای کشاورزی) تحت فشار تورمی هستند و تغییر قیمت‌ها قابل توجه است. افزایش مالیات بر ارزش افزوده میتواند به رشد قیمت کالا‌های اساسی بینجامد.

جمع‌بندی

در مجموع، وضعیت فعلی مالیات بر ارزش افزوده در ایران:

- نرخ VAT برای کالاها و خدمات مشمول برای سال ۱۴۰۴ برابر ۱۰٪ تعیین شده است؛
- معافیتها تغییراتی داشته‌اند، از جمله حذف معافیت برخی مناطق آزاد؛
- تأکید بیشتر بر بازپرداخت مالیات (اعتبار مالیاتی)، لزوم ثبت معاملات در سامانه مؤدیان، و کنترل معاملات صوری؛
- افزایش مالیات برای دولت درآمدزا است اما زمینه افزایش قیمت‌ها را نیز دارد؛ لذا اثرات آن بر مصرف‌کننده عادی باید به دقت رصد شود.